

Indledningen er redigeret af Stine Kylsø Pedersen og Steen Tullberg

Tilsyn ved

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2023

Indledning til

“Det medfødte og det gienfødte Menneskeliv [Den christelige Børnelærdom, 1. udgave, 11. artikel]”

ved Anders Holm

Indhold

- 1 Oversigt over artiklerne i Kirkelig Samler
- 2 Indhold
- 3 Anden udgave
- 4 Anvendt litteratur

1 Oversigt over artiklerne i *Kirkelig Samler*

“Det medfødte og det gienfødte Menneskeliv” er den ellefte af 21 artikler, som Grundtvig skrev i *Kirkelig Samler* i årene 1855-1861. En oversigt over disse vises nedenfor, og indledningen til hver af dem fås ved at klikke på de respektive links.

[“Om vor tredie Troes-Artikel”](#)

[“Om den Christelige Børnelærdom”](#)

[“Den Christelige Daabspagt”](#)

[“Herrens Bøn ‘Fadervor.’”](#)

[“Det Ny Testamentes Christendom!”](#)

[“Forsagelsen i Daabs-Pagten”](#)

[“Den apostelige Troes-Bekjendelse i den christelige Daabspagt”](#)

[“De syv Sakramenter”](#)

[“De christelige Livstegn”](#)

[“Det christelige, aandelige og evige Liv”](#)

“Det medfødte og det gienfødte Menneskeliv”

[“Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom”](#)

[“Det christelige Ægteskab”](#)

[“Tro og Haab og Kjærlighed”](#)

[“Den guddommelige Treenighed”](#)

[“Skriftemaal og Altergang”](#)

[“Præste-Frihed i Folke-Kirken”](#)

[“Den christne Tro og den christelige Lærdom”](#)

[“Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de Christne”](#)

[“Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem”](#)

[“Det evige Livs-Ord af Vorherres egen Mund til Menigheden”](#)

2 Indhold

I “Det medfødte og det gienfødte Menneskeliv”, der formentlig udkom i september 1857 eller lidt senere, viderefører Grundtvig den tematisering af forskellen på og sammenhængen mellem det medfødte, naturlige menneskeliv og det nye liv i Kristus efter dåben, som han har indledt i den forrige artikel om det kristelige, åndelige og evige liv (se [oversigten i afsnit 1](#)).

Grundtvig begynder med en slet skjult kritik af et naturvidenskabeligt menneskesyn eller af den opfattelse, at mennesket ikke skulle være andet og mere end et avanceret dyr. Så længe man ikke skelner en abe, der kopierer menneskelige handlinger, fra mennesket selv, da nytter det ikke noget at tale eller skrive om menneskelivet, hævder han – hverken det medfødte eller det i dåben genfødte. Det er imidlertid Grundtvigs opfattelse, at problemet strækker sig videre end til de videnskabsmænd og deres tilhængere, der betragter mennesket som et højere dyr og derved reducerer det. For selv når man gør sig klart, at det er ordet og talen, der skiller mennesket fra alle de “*Umæhlende*”, selv da er menneskelivet ikke til at begribe, så længe “*Menneske-Ordet*” blot opfattes som lyde uden større mening end dyrenes brøl eller bjæf (196).

Grundtvig har hermed anslået et tema, der står centralt i hans menneskesyn. Han understreger, at mennesker først kan tænke over menneskelivet, når de indser, at der i sproget (“Menneske-Talen”) er noget forunderligt og mageløst, som intet dyr kan afrettes til at efterligne, eller noget skabt og guddommeligt, som menneskeslægten

repræsentanter efter erfaringen kun har tilfælles med hinanden og deres Gud og skaber. Men er man nået til indsigt heri, har man fået øje for de forskellige trin, hvorpå menneskelivet åbenbarer sig. Grundtvig betoner, at dette forunderlige og mageløse for ham at se er menneskesprogets kraft, sandhed og kærlighed, og han understreger, at uanset, om disse tre egenskaber varierer i styrke, holder mennesketalen op med at være sig selv, når de ikke er til stede. Forekommer de ikke, bliver sproget ifølge Grundtvig dødt og tomt, falsk og uægte og dertil umenneskeligt og hjerteløst (196-197).

Når det er blevet klart, at menneskelivets særegenhed afspejles i sprogets kraft, sandhed og kærlighed, har man ifølge Grundtvig muligheden for at betragte forholdet mellem det medfødte og genfødte menneskeliv nærmere. Gør man det, vil man gøre to erkendelser. På den ene side vil man se, at der er en stor forskel i "Beskaffenheden, Vidden og Graden af de højere *Livs-Kræfter*, af *Sandfærdigheden* og *Sandheden* og af *Kiærligheden* og *Godheden*, hvormed Menneske-Livet udtrykker sig i Menneske-Talen" (198). På den anden side vil man indse, at det dog "altid er det *selvsamme* Menneske-Liv, vi taler om, med de samme Love og oprindelige Egenskaber, de samme Livs-Kræfter og Kiendemærker" (198), uanset om talen er om det medfødte eller om det nye liv. Det betyder, at menneskelivet i sin allerdunkleste og ureneste skikkelse i grunden er af samme "Art" som menneskelivet i sin allerreneste og klareste skikkelse. Kort sagt: at "*Røveren paa Korset* havde samme Menneske-Liv tilfælles med *Guds eenbaarne Søn*, Vorherre *Jesus Christus*" (198).

For Grundtvig har denne tanke afgørende konsekvenser for frelsens mulighed: Havde dette ikke været tilfældet, kunne Gud ikke være blevet menneskebarn og intet menneske være blevet et gudsbarn – og der kunne ikke være tale om en vekselvirkning mellem det guddommelige og menneskelige. Grundtvig nævner, at "*Mahomedanske Theologer*" (198-199) (dvs. islamiske teologer og formentlig også repræsentanter for den lutherske ortodoksi) har nægtet denne vekselvirkning. Men, anfører Grundtvig, var "*Mennesket ikke skabt i Guds Billede*, da kunde Mennesket jo heller aldrig være faldet derfra eller fornyes dertil, eller i det hele gjøre sig nogen sand og levende Tanke om *Gud*, *Hans Aand*, *Hans Ord* og *Hans Rige*" (199).

Det er af den grund også åbenlyst selvmodsigende, når kristne teologer – det være sig katolske eller protestantiske – på én gang påstår, at mennesket skabes og fornyes i Guds billede ved Kristus, og samtidig mener, at syndefaldet har udslettet og i bund og grund ødelagt mennesket, så "at der er ikke Gran eller Spire tilbage af den medfødte Herlighed og af det medskabte Forhold mellem Gud og Menneske" (200). Netop dette synspunkt – der af mange fortolkere er blevet set som Grundtvigs opgør med menneskesynet i den lutherske ortodoksi – bliver et hovedtema gennem artiklen. Hovedargumentet er, at den selvmodsigelse, at mennesket skulle være skabt som djævelens barn, for herefter at blive Guds barn, er en umulighed (200-203).

For Grundtvig er kontinuiteten mellem det medfødte og genfødte menneskeliv det helt afgørende. Uden denne falder hele frelseshistorien fra hinanden: "Hele den saakaldte *Bibel-Historie* kan da ogsaa, som *guddommelig Aabenbarings-Historie* blandt *Menneske-Børn*, kun være sand under den Forudsætning, at Menneske-Livet

før og efter Syndefaldet og før og efter Gienfødselen er aldeles eensartet og igrunden det selvsamme” (204).

Som begrundelse for denne antagelse nævner Grundtvig, at Gud ikke kunne have talt med Adam eller noget andet Adams barn, således som han talte med Moses, profeterne eller Johannes Døberen, hvis menneskeslægten (“Adams Kiøn”) havde været fortryllet til en dyreart eller djævleyngel, der intet havde hverken at frelses fra eller frelses til. Skønt menneskelivet er “faldet, udplyndret, mishandlet og fordærvet af den Onde hos os alle” (205), forudsætter dets oprejsning, genfødselse og fornyelse ved Helligånden altså “det gamle, oprindelige Menneske-Liv, der ligesom *Eva*, er den eneste menneskelige *Livs-Moder* paa Jorden” (205).

I artiklens sidste del kommer Grundtvig igen ind på den tætte sammenhæng mellem menneskelivet og ordet, og hvordan gudsordets indgriben fornyer og udvikler sproget. Han betoner, at forbindelsen mellem det genfødte og det medfødte menneskeliv, som viser sig i sproget, også viser sig i forholdet mellem kristendommen og folkesproget. Skal folkesproget bøjes efter Guds ånds vilje, må det ske “i en *folkelig* Retning og i *Modersmaalets egen Aand*” (208). Folkelivet på et hvert givet sted er det nye kristelige livs forudsætning og betingelse. Et synpunkt Grundtvig havde fremsat både i “Om vor tredje Trosartikel” fra januar 1855 (se [oversigten i afsnit 1](#)) og nogle år før systemskiftet i 1849 i artiklerne “Folkelighed og Christendom” (Grundtvig 1847) og “Om Folkeligheden og Dr. Rudelbach” (Grundtvig 1848).

Grundtvig slutter med at konstatere, at “Ligesaa aandløst og bagvendt som det derfor er, at ville bandsætte og saavidt muligt udrydde det *gamle*, oprindelige *Menneske-Liv*, for at skaffe det *ny*, christelige *Menneske-Liv* Plads og Raaderum, ligesaa bagvendt og aandløst er det at bandsætte og saavidt muligt udrydde *Folke-Livet*, for at sætte *Christen-Livet* i dets Sted” (209-210). Hvis man forestiller sig, at man for at få plads til Helligånden skal borttrykke folkeånden, beror det på en stor misforståelse. Herved ville man lukke “sig selv og Folket for alle *Aander*, for al *aandelig* Indflydelse og Indskydelse, al *aandelig* og *hjertelig* Forstand og Oplysning” (210).

3 Anden udgave

I 1868 udkom “Det medfødte og det gienfødte Menneskeliv” og de øvrige artikler fra *Kirkelig Samler* i den samlede bogudgave, *Den christelige Børnelærdom*, kaldet “Anden Udgave”. En generel indledning til andenudgaven kan tilgås ved at klikke [her](#).

4 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1847) “Folkelighed og Christendom” i *Dansk Kirketidende*, nr. 107, sp. 33-44. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1848) “Om Folkeligheden og Dr. Rudelbach” i *Dansk Kirketidende*, nr. 124, sp. 313-323. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1868) *Den christelige Børnelærdom, betragtet af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Anden Udgave, optrykt efter “Kirkelig Samler”*.

København.